

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBOS IR PROGRAMOS LIETUVOS SAVIVALDYBĖSE 2014 METAIS

DOC. DR. DALIA URBANAVIČIENĖ
Etninės kultūros globos taryba, el. p. daliau@gmail.com

Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo 5 straipsnyje nustatyta, kad etninės kultūros valstybinę globą užtikrina ne tik LR Vyriausybė, bet ir savivaldybės, kurioms pavesta rūpintis vietos etninės kultūros išsaugojimu ir stiprinimu.

Etninės kultūros plėtra savivaldybėse ženkliai suaktyvėja, jei savivaldybė patvirtina savo Etninės kultūros plėtros programą ir kasmet jai numato lėšas savivaldybės biudžete. Taip pat svarbu savivaldybėms turėti Etninės kultūros globos tarybas, kurios telktų kiekvienos savivaldybės kultūros, švietimo darbuotojus, nevyriausybinį organizacijų atstovus, etninės kultūros entuziastus, savivaldybės administracijos darbuotojus, koordinuotų įvairių institucijų, organizacijų etninę veiklą, skatintų kurti naujus kolektyvus, ieškoti etnokultūrinės veiklos naujų organizatorių, etatų ir pan. Savivaldybės įsitraukia į valstybinę etninės kultūros globą ir deleguodamos savo atstovus į Seimui atskaitingos Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG) padalinius etno-

grafiniuose Lietuvos regionuose (Aukštaitijoje, Dzūkijoje (Dainavoje), Mažojoje Lietuvoje, Suvalkijoje (Sūduvoje) ir Žemaitijoje) – regionines etninės kultūros globos tarybas.

Nagrinėjant, kaip Lietuvos savivaldybės 2014 m. užtikrino valstybinę etninės kultūros globą, EKG išanalizavo duomenis pagal šiuos parametrus:

- ar savivaldybė yra parengusi ir įgyvendina Etninės kultūros plėtros programą,
- ar yra įkurta Etninės kultūros globos taryba prie savivaldybės,
- ar savivaldybė yra delegavusi savo atstovą (atstovus) į EKG regionines tarybas.

Atliekant tyrimą, savivaldybės buvo suskirstytos pagal priklausomybę etnografiniams regionams (kai kurios savivaldybės buvo priskirtos dviem regionams – Kauno r., Prienų r., Klaipėdos r., Jurbarko r.), išskyrus Lietuvos sostinės Vilniaus miesto savivaldybę:

Eil. Nr.	Eil. Nr. regione	Savivaldybė	Etninės kultūros globos taryba prie savivaldybės	Etninės kultūros plėtros programa savivaldybėje	Savivaldybės atstovas EKG regioninėje taryboje
Aukštaitija					
1.	1.	Anykščių r.	–	–	+
2.	2.	Biržų r.	–	–	+
3.	3.	Ignalinos r.	–	–	–
4.	4.	Jonavos r.	–	–	+
5.	5.	Joniškio r.	+	+	+
6.	6.	Kaišiadorių r.	+	+	+
7.	7.	Kauno r. 1)	+	+	+
8.	8.	Kėdainių r.	+	+	+
9.	9.	Kupiškio r.	+	+	+
10.	10.	Molėtų r.	–	–	+
11.	11.	Panevėžio m.	–	–	+
12.	12.	Panevėžio r.	–	–	+
13.	13.	Pakruojo r.	–	–	+
14.	14.	Pasvalio r.	+	+	+
15.	15.	Radviliškio r.	+	+	+
16.	16.	Rokiškio r.	+	+	+
17.	17.	Širvintų r.	–	–	+(2)
18.	18.	Švenčionių r.	+	+	+
19.	19.	Ukmergės r.	+	+	+
20.	20.	Utenos r.	+	+	+(2)
21.	21.	Visagino	–	–	–
22.	22.	Zarasų r.	+	+	+
Iš viso Aukštaitijoje:			12 etninės kultūros globos tarybų (55 % savivaldybių)	12 etninės kultūros plėtros programų (55 % savivaldybių)	20 savivaldybių (91 %) delegavo atstovus į EKG regioninę tarybą

Dzūkija (Dainava)

23.	1.	Alytaus m.	-	-	+
24.	2.	Alytaus r.	+	-	-
25.	3.	Birštono	-	-	+
26.	4.	Druskininkų	+	-	+(2)
27.	5.	Elektrėnų	-	-	-
28.	6.	Lazdijų r.	+	+	+
29.	7.	Prienų r. 2)	-	-	-
30.	8.	Šalčininkų r.	-	-	+
31.	9.	Trakų r.	-	-	-
32.	10.	Varėnos r.	+	+	+(2)
33.	11.	Vilniaus r.	-	-	-
Iš viso Dzūkijoje (Dainavoje):			4 etninės kultūros globos tarybos (36 % savivaldybių)	2 etninės kultūros plėtros programos (18 % savivaldybių)	6 savivaldybės (55 %) delegavo atstovus į EKGT regioninę tarybą

Mažoji Lietuva

34.	1.	Jurbarko r. 3)	+	-	+
35.	2.	Klaipėdos m.	-	-	+(5)
36.	3.	Klaipėdos r. 4)	-	+	+(2)
37.	4.	Neringos	-	-	+(2)
38.	5.	Pagėgių	+	-	+(3)
39.	6.	Šilutės r.	-	+	+(2)
Iš viso Mažojoje Lietuvoje:			2 etninės kultūros globos tarybos (33 % savivaldybių)	2 etninės kultūros plėtros programos (33 % savivaldybių)	6 savivaldybės (100 %) delegavo atstovus į EKGT regioninę tarybą

Suvalkija (Sūduva)

40.	1.	Kalvarijos	-	+	+
41.	2.	Kauno m.	-	-	+
	3.	Kauno r. 5)	+	+	+
42.	4.	Kazlų Rūdos	-	+	+
43.	5.	Marijampolės	-	-	+(2)
	6.	Prienų r. 6)	-	-	+
44.	7.	Šakių r.	-	+	+(2)
45.	8.	Vilkaviškio r.	-	-	+(2)
Iš viso Suvalkijoje (Sūduvoje):			1 etninės kultūros globos taryba (12,5 % savivaldybių)	4 etninės kultūros plėtros programos (50 % savivaldybių)	8 savivaldybės (100 %) delegavo atstovus į EKGT regioninę tarybą

Žemaitija

46.	1.	Akmenės r.	-	+	+
	2.	Jurbarko r. 7)	+	-	+
47.	3.	Kelmės r.	+	+	+
	4.	Klaipėdos r. 8)	-	+	+
48.	5.	Kretingos r.	+	+	+
49.	6.	Mažeikių r.	+	-	+
50.	7.	Palangos m.	+	+	+
51.	8.	Plungės r.	+	-	+(3)
52.	9.	Raseinių r.	+	+	+
53.	10.	Rietavo	+	-	+
54.	11.	Skuodo r.	-	-	+
55.	12.	Šiaulių m.	-	-	+(2)
56.	13.	Šiaulių r.	-	+	+(2)
57.	14.	Šilalės r.	+	+	+
58.	15.	Tauragės r.	+	+	+
59.	16.	Telšių r.	+	-	+(2)
Iš viso Žemaitijoje:			11 etninės kultūros globos tarybų (69 % savivaldybių)	9 etninės kultūros plėtros programos (56 % savivaldybių)	16 savivaldybių (100 %) delegavo atstovus į EKGT regioninę tarybą

Sostinė

60.	Vilniaus m.	–	–	–
Iš viso sostinėje:		Nėra etninės kultūros globos tarybos	Nėra etninės kultūros programos	Nėra atstovo EKG
Iš viso:		38 etninės kultūros globos tarybos	37 etninės kultūros programos	52 savivaldybės delegavo atstovus į EKG regionines tarybas

- 1) Aukštaitijai priskiriama šiaurinė Kauno rajono savivaldybės dalis
- 2) Dzūkijai (Dainavai) priskiriama rytinėje Nemuno pusėje esanti Prienų rajono savivaldybės dalis
- 3) Mažajai Lietuvai priskiriama nedidelė Jurbarko rajono savivaldybės dalis (Smalininkų, Viešvilės seniūnijos)
- 4) Mažajai Lietuvai priskiriama pietvakarinė Klaipėdos rajono savivaldybės dalis
- 5) Suvalkijai (Sūduvai) priskiriama pietinė Kauno rajono savivaldybės dalis
- 6) Suvalkijai (Sūduvai) priskiriama vakarinėje Nemuno pusėje esanti Prienų rajono savivaldybės dalis
- 7) Žemaitijai priskiriama didžioji Jurbarko rajono savivaldybės dalis (be Smalininkų ir Viešvilės seniūnijų)
- 8) Žemaitijai priskiriama rytinė Klaipėdos rajono savivaldybės dalis

Bene geriausiai etninės kultūros valstybine globa rūpinasi Žemaitijos regionui priskirtos 16 savivaldybių: 11 iš jų (69 %) sudarė savo Etninės kultūros globos tarybas, 9 savivaldybės (56 %) pasitvirtino Etninės kultūros programą, tačiau tik 6 savivaldybės (36,5 %) turi ir tarybą, ir programą. Nei Etninės kultūros plėtros programos, nei Etninės kultūros globos tarybos neturi 2 savivaldybės – Skuodo ir Šiaulių rajonų. Visos Žemaitijos savivaldybės turi savo atstovus EKG regioninėje Žemaitijos taryboje (dauguma delegavo po 1 atstovą, Telšių rajono, Šiaulių miesto ir rajono savivaldybės – po 2, o Plungės rajono savivaldybė – net 3 atstovus).

Taip pat gerai etninės kultūros valstybine globa rūpinasi didžiausio Lietuvos etnografinio regiono – Aukštaitijos savivaldybės, kurių regione iš viso yra 22: iš jų 12 savivaldybių (55 %) yra sudariusios savo rajono Etninės kultūros globos tarybą ir patvirtinusios etninės kultūros plėtros programą savivaldybėje, 20 savivaldybių (91 %) yra delegavusios savo atstovus į EKG regioninę Aukštaitijos tarybą (dauguma po 1 narį, Širvintų ir Utenos rajonų savivaldybės – po 2), nedelegavo tik Ignalinos rajono ir Visagino savivaldybės.

Pagal teritoriją mažiausiam Lietuvos etnografiniam regionui – Mažajai Lietuvai – priskirtos 6 savivaldybės: iš jų 2 (33 % savivaldybių) yra sukūrusios savo Etninės kultūros globos tarybą (Jurbarko r. ir Pagėgių), kitos 2 savivaldybės – pasitvirtinusios Etninės kultūros plėtros programą (Klaipėdos r. ir Šilutės r.), tačiau nėra nė vienos savivaldybės, kuri būtų pasitvirtinusi ir tarybą, ir programą. Visos

savivaldybės yra delegavusios savo atstovus į EKG regioninę Mažosios Lietuvos tarybą (dauguma po 2 atstovus, Jurbarko r. – 1, Pagėgių savivaldybė – 3, Klaipėdos miesto – net 5 atstovus).

Suvalkijos (Sūduvos) regionui priskirtos 8 savivaldybės: tik vienoje iš jų (12,5 %) yra Etninės kultūros globos taryba (Kauno r.), tačiau 4 savivaldybės (50 %) patvirtino Etninės kultūros plėtros programas (Kauno r., Kalvarijos, Kazlų Rūdos ir Šakių r.). Visos savivaldybės turi savo atstovus EKG regioninėje Suvalkijos (Sūduvos) taryboje – dauguma po 1, Marijampolės, Šakių ir Vilkaviškio r. savivaldybės – po 2 atstovus.

Pagal tyrimo parametrus yra gana prasta situacija Dzūkijos (Dainavos) regionui priskirtose 11 savivaldybių: iš jų 4 savivaldybės (36 %) pasitvirtino Etninės kultūros globos tarybą, iš jų 2 (18 %) – ir Etninės kultūros plėtros programą (Lazdių ir Varėnos r. savivaldybės), tačiau nei tarybos, nei programos neturi net 7 savivaldybės (Alytaus m., Birštono, Elektrėnų, Prienų r., Šalčininkų r., Trakų r., Vilniaus r.). Dzūkijoje (Dainavoje) tik 6 savivaldybės (55 %) turi savo atstovus EKG regioninėje Dzūkijos (Dainavos) taryboje – dauguma po 1 atstovą, o Varėnos r. savivaldybė – 2 atstovus, net 5 savivaldybės atstovų neturi – Alytaus r., Elektrėnų, Šalčininkų ir Vilniaus r. (dauguma jų neturi ir savo Etninės kultūros globos tarybos bei programos).

Prasčiausia padėtis susiklostė Lietuvos sostinėje – Vilniuje, kurio savivaldybė nėra sudariusi nei Etninės kultūros globos tarybos, nei pasitvirtinusi Etninės kultūros plėtros programos, nei turi atstovo EKG. Tokia situacija būdinga tik dar 5 gretimoms savivaldybėms – Vilniaus r., Trakų r., Ignalinos r., Visagino ir Elektrėnų savivaldybei.

Iš visų Lietuvos savivaldybių – 25-ios (41,7 %) neturi nei savo Etninės kultūros globos tarybos, nei Etninės kultūros plėtros programos:

1. Alytaus m.	10. Marijampolės	19. Šiaulių m.
2. Anykščių r.	11. Molėtų r.	20. Širvintų r.
3. Birštono	12. Neringos	21. Trakų r.
4. Biržų r.	13. Panevėžio m.	22. Vilkaviškio r.
5. Elektrėnų	14. Panevėžio r.	23. Vilniaus m.
6. Ignalinos r.	15. Pakruojo r.	24. Vilniaus r.
7. Jonavos r.	16. Prienų r.	25. Visagino m.
8. Kauno m.	17. Skuodo r.	
9. Klaipėdos m.	18. Šalčininkų r.	

Beje, kai kuriose savivaldybėse etninė kultūra yra integruota į bendrąją Kultūros plėtros programą ir į Kultūros tarybą: pavyzdžiui, Anykščių r. (integruota į Darnios kurortinės plėtros programą), Biržų r., Ignalinos r., Jonavos r., Molėtų r., Panevėžio m., Panevėžio r., Pakruojo r., Širvintų r., Visagino m.

Dalis didžiųjų miestų savivaldybių yra įsteigusios etninės kultūros centrus:

- Vilniaus m. – Vilniaus etninės kultūros centras;
- Kauno m. – Kauno kultūros centras „Tautos namai“, Kauno tautinės kultūros centras;
- Klaipėdos m. – Klaipėdos miesto savivaldybės etnokultūros centras.
- Tokius centrus taip pat yra įsteigusios ir kitos savivaldybės, pasitvirtinusios savo Etninės kultūros programas:
- Klaipėdos r. – Dovilų etninės kultūros centras,
- Šiaulių r. – Šiaulių rajono etnokultūros ir tradicinių amatų centras,
- Šilutės r. – Salos etnokultūros ir informacijos centras, Žemaičių krašto etnokultūros centras.
- Iš viso Lietuvoje 6 savivaldybės yra įsteigusios 8 etninės kultūros centrus.

IŠVADA

Tyrimas pagal pasirinktus tris parametrus parodė, kad maždaug pusė Lietuvos savivaldybių rūpinasi etninės kultūros valstybine globa: 28 savivaldybės yra sudariusios savo Etninės kultūros globos tarybas, 27 savivaldybės yra patvirtinusios ir įgyvendina savo Etninės kultūros plėtros programą, 53 savivaldybės yra delegavusios savo atstovus į EKG regionines tarybas (kai kurios ne po 1, o po 2, 3 ar net 5 atstovus).

Tyrimą galima būtų papildyti tikslinant, kurios savivaldybės yra integravusios etninę kultūrą į bendrąją savivaldybės Kultūros programą ir Kultūros tarybą, įsteigusios etninės kultūros skyrius Kultūros centruose, kiek lėšų iš savo biudžetų savivaldybės skiria Etninės kultūros plėtros programoms ir Etninės kultūros centrų veiklai finansuoti.

Respublikinio etninės kultūros specialistų seminaro „Regiono, krašto, vietos kultūrinė tapatybė: pasireiškimų ir sąveikų klausimai“ dalyviai. 2015 m. gegužės 7 d., Rokiškis. Nuotr. iš EKG archyvo

